

מראי מקומות - יומא

סה:

חסרון בכפרה כלל, אלא היא מצוה בעלמא, ולכך הקשתה הגמרא שראוי הוא להביאו לשנה הבאה, כיון שמצד הקרבן אין שום חסרון.

ד. לפי שאין הגורל קובע משנה לחברתה

הקשו התוספות ישנים בשם הריב"א, שאם אין הגורל מועיל כלל לשנה הבאה, אם כן למה ימות, והלא יכול לשנותו לשעיר הנעשה בחוץ ולשעירי הרגלים. ותירצו, שמה שהגורל מועיל שאין לשנותם לשם שעיר, ואף שאינו מועיל לענין שכשיבוא יום הכיפורים אחר יגורל, ואולי יחול של שם על עזאזל ולהיפך ממה שהיה אשתקד.

וביאר המקדש דוד (כ"ה ג' ד"ה כ' תו"י) בדבריהם, שההגלה עושה שני דברים: א' כמו קן סתומה. ב' שמפרש איזה לשם ואיזה לעזאזל. ופירושן אינו מועיל לשנה הבאה, אבל עצם הקביעות של אותן השעירים מועיל גם ליום הכיפורים הבא, ואינו יכול לשנותו לשעיר הנעשה בחוץ. וביאר, שקביעות הגורל ששני השעירים יהיו לשם ולעזאזל אינו מחמת עצם הגורל, אלא כיון שייחד לאותם שני השעירים להיות של שם ושל עזאזל על ידי עשיית הגורל, הרי זה כקריאת שם לכל קרבנות, ומועיל אף לשנה הבאה. שהדין שאין הגורל מועיל משנה לחברתה, הוא רק במה שדין הגורל קובע, אבל מה שמציאות הגורל קובעת שהם השעירים של שם ושל עזאזל, קביעות זו אינה בטילה לעולם.

ה. גזירה משום חטאת שמתו בעליה

פירש רש"י, שמא ימות הבהן בשנה זו. ובתוספות הקשו, שזה דבר הנראה לעינים, שאפשר לראות האם מת הבהן גדול או לא. ובשיח יצחק תירץ את קושיית התוספות, שכוונת רש"י לומר שגזרו חכמים שמא ימות הבהן גדול באותה שנה, ולשנה הבאה ישכחו שאותו פר הופרש משנה שעברה ממעות כהן גדול שמת, אלא יסברו שהופרש בשנה זו, ויקריבו חטאת שמתו בעליה. והתוספות פירשו בכוונת הגמרא, שמא מת אחד מן הכהנים, שאף אם נאמר שמכפר מקופיא, ראוי לגזור בפר שמת אחד מן הכהנים משום חטאת שמתו בעליה. ודייק רבי עקיבא איגר בגליון הש"ס, שאם היתה הכפרה מקיבועא, היה פשוט לתוספות שהגזירה היא זה עצמו שמא מת אחד מן הכהנים ונמצא שהיא חטאת שמתו בעליה. והקשה, שהרי אפילו אם כהן אחד מת, זהו רק מקצת בעליה. ועוד, שהרי בשעת הקרבה אין חוששים שמא מת.

והרש"י כתב, שסוגייתנו באה לתרץ לדעת רבי יהודה, ואולי לדעתו כשאחד מן השותפין מת, תמות אותה חטאת. ולענין קושיית רבי עקיבא איגר שאין חוששים שמא מת, כתב השפת אמת, שלשון התוספות אינו בדוקא, שהרי דבר רחוק הוא לומר שבכל השנה לא ימות אחד מן הכהנים, ואם כן מתורת ודאי הוא. וכתב, שלפי זה לא קשה מה שאין חוששים למיתה, שזהו רק בספק שמא ימות, אבל לא כשקרוב לודאי שאחד מהן מת.

א. קרבנות ציבור קאמרת וכו' חדש והבא וכו'

ואם הביא מן הישן יצא אלא שחסר מצוה

בשבועות י"ב אמרו שחטאות שנתותרו אחר ניסן אין מקיצינ בהם את המזבח, גזירה אחר כפרה אטו לפני כפרה. שאף שהחטאות שנתותרו ראויות הן להיות עולות לקיץ למזבח, גזרו אטו לפני כפרה, דהיינו בזמן שהן ראויין להקרבת חטאת. ומשמע שכשהגיע ניסן כבר הוקבעו להיות עולות, ואף שדין חדש והבא מתרומה חדשה אינו אלא למצוה, מכל מקום מאחר שלמצוה צריך מדאורייתא מתרומה חדשה, כבר הוקבעו החטאות הישנות לדין מותר חטאת, ונעשים עולה.

וכתב המקדש דוד (ל"ה, ב') שמבואר מזה, שמותר החטאות פסולים גם בדיעבד להקרב בתורת חטאת, ואף כשאין תרומה חדשה, ולא משום שהם מתרומה ישנה, שהרי אין זה אלא פסול לכתחילה, אלא משום שהם קדושים כבר בקדושת עולה. והקשה המקדש דוד, שלכאורה מסוגייתנו מבואר לא כך, שבגמרא מבואר ששעיר של שנה שעברה פסול לשנה הבאה משום חדש והבא, והקשתה הגמרא שדין זה הוא רק למצוה, ולמה ימות השעיר. ולפי הסוגיא בשבועות, מהי קושיית הגמרא, שהרי כיון שיש דין של חדש והבא, ממילא יש בשעיר תורת עולה, וממילא שוב אי אפשר להקריבו בתורת חטאת בשנה הבאה, והניח בצריך עיון גדול.

ובקהלות יעקב (שבועות ס"ו ט') כתב ליישב, שמה שאמרו מותר חטאת ציבור יש בה תורת עולה הוא רק לשיטת חכמים הסוברים אין חטאת ציבור מתה, וכבר הוקבע לתורת מותר חטאת שהוא עולה, אבל לרבי יהודה שחטאת ציבור מתה, יש לומר שלא נעשה קדושת עולה כלל, אלא עדיין שם חטאת עליה, ולכך בדיעבד כשה.

ב. ועוד הא דרבי טבי אמר רבי יאשיה גופה מצוה היא

פירש רש"י, ולא עיכוב. ופירש הריטב"א, שקושיית הגמרא היא שבדבר שאינו אלא מצוה אין לומר עליו ימותו.

ג. דאמר רב יהודה אמר שמואל קרבנות

ציבור הבאין וכו' ואם הביא מן הישן יצא

בהערות להגרי"ש הביא קושיית הטורי אבן בר"ה (י) שהיא משנה בשקלים שאם אין תרומה חדשה, קונים מתרומה ישנה, ומה חידש רב יהודה בשם שמואל. ותירץ הטורי אבן, שהיה אפשר לומר שמדובר כשאין חדשה, ואז כשר בשל ישנה, אבל כשיש חדשה, הוה אמינא שיהא פסול מישנה אף בדיעבד, ורב יהודה אמר שמואל דיבר אף כשיש מן החדשה, שבדיעבד כשר גם מהישנה.

והגרי"ש תירץ, שמשום המשנה בשקלים הוה אמינא שהרי זה כמי שאינו כיפר וכיפר, ויש חסרון בשלימות הכפרה. ובזה לא היתה הגמרא מקשה שלמה ימות, שהרי ודאי אין לעשות כפרה באופן שיהא חסרון בכפרתו, ואם כן ודאי אין להשתמש בשעיר זו בשנה הבאה. אבל מדברי רב יהודה אמר שמואל מבואר שאין